

วิเคราะห์วาทกรรมกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60

นางสาวอ้อยทิพย์ สอดแสง

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0971-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DISCOURSE ANALYSIS OF AN ACCIDENTAL EXPOSURE
TO COBALT - 60 RADIOACTIVITY LEAKAGE

MISS Oytip Sodsang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Speech Communication
Department of Speech Communication and Performing Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0971-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วิเคราะห์วาทกรรมกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60

โดย

นางสาวอ้อยทิพย์ สอดแสง

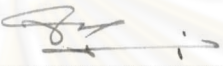
สาขาวิชา

วาทวิทยาและสื่อสารการแสดง

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช

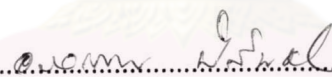
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต


.....

คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


.....


ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อรอรณ ปิฉันนโิอวาท)


.....

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)


.....

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดา บั้นเหน่งเพชร)

อ้อยทิพย์ สอดแสง : วิเคราะห์วาทกรรมกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60. (DISCOURSE ANALYSIS OF AN ACCIDENTAL EXPOSURE TO COBALT - 60 RADIOACTIVITY LEAKAGE)
อ. ที่ปรึกษา : รศ.อวยพร พานิช , 204 หน้า. ISBN 974-03-0971-2.

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาทกรรมกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 โดยวิเคราะห์จากกระบวนการในการสร้างอัตลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับตัวบท (Text) และภาคปฏิบัติกรวาทกรรม (Discursive Practices) ที่ส่งผลให้ตัวบทเด่นชัดตามบริบทสังคมขณะนั้น รูปแบบของงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์วาทกรรม รวมถึงการศึกษาจากเอกสาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร รวบรวมจากหนังสือพิมพ์ บทความและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 217 ฉบับ และสัมภาษณ์บุคลากรจากกลุ่มสื่อ, สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ, ผู้เสียหาย, บริษัท กมลสุโกศล อิเลคทริก จำกัด และ NGOs รวม 8 คน

ผลการวิจัยพบว่า

วาทกรรมสื่อนำเสนอด้วยกรรขยาดีกรีของความรุนแรง ใช้ภาษาที่เร้าใจ หรือหวา สร้างอารมณ์ ความแตกตื่นหรือความเวทนาสงสารให้แก่สาธารณชน แต่ไม่ได้สร้างความตระหนักและเข้าใจในปัญหาหรือสถานการณ์ทางสิ่งแวดล้อมนั้นอย่างถ่องแท้ ประเด็นที่สื่อนิยมนำเสนอคือเรื่องความเดือดร้อนของประชาชน และการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่ประเด็นของความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ

การรับผิดชอบยังคงให้ผลทางบวกแก่ฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองมากกว่า ขณะที่มาตรการเอาผิดที่ยังขึ้นกับกระบวนการทางกฎหมาย ภาระจึงตกอยู่แก่ผู้เสียหายเพราะยังคงไม่มีกลไกใดที่กำหนดให้รัฐต้องปฏิบัติการทันทีต่อเรื่องลักษณะนี้ เช่นเดียวกับที่ยังไม่มีแรงกดดันใดจะทำให้บริษัทเอกชนที่สร้างความเสียหายต่อสาธารณะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลของทางราชการส่วนใหญ่ ยังถูกกำหนดให้เป็นความลับ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายระบุไว้ชัดเจนในลักษณะที่กีดกันประชาชนจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแต่ระเบียบปฏิบัติภายในของระบบราชการก็เป็นอุปสรรคสำคัญที่จำกัดสิทธิของสื่อมวลชนในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารบางส่วน และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนในสังคมไทยด้วย

ภาควิชา วาทวิทยาและสื่อสารการแสดง ลายมือชื่อนิสิต..... อ้อยทิพย์ สอดแสง
สาขาวิชา วาทวิทยา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2544 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4385151528 : MAJOR SPEECH COMMUNICATION

KEY WORD : DISCOURSE / DISCOURSE ANALYSIS / DISCURSIVE PRACTISE

OYTIP SODSANG : DISCOURSE ANALYSIS OF AN ACCIDENTAL EXPOSURE TO COBALT - 60 RADIOACTIVITY LEAKAGE. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. UAYPORN PANICH. 204 pp. ISBN 974-03-0971-2.

The objectives of this research are to study the discourse of an accidental exposure to Cobalt-60 Radioactivity Leakage ; to analyze the identity and significance of the texts ; and the discursive practice in current social contexts. The qualitative methodology was used by content analysis , discourse analysis and documentary research. Samples were newspapers, articles and academic documents that related to Cobalt – 60 Radioactivity Leakage altogether 217 documents and interviewed with the personnels from media , Office of Atomic Energy for Peace , the losers, Kamol Sukosol Electric Co.,Ltd. and NGOs altogether 8 persons.

The results showed that

Discourse on mass media presented by spiraling violence in language; it could arouse of audience but could not create awareness and understanding in environmental context correctly. The issues that media presented were those of people's loss of resources and the negative impact on their lives that leads to more conflicts between groups.

Influential groups have the power to bargain and advantage over the responsibility while the punitive measures concerned the legal process so the total responsibility lies with the losers instead of the cooperate that created damages to the public. Todate, there are no mechanisms to monitor abusive cooperates, neither is there any pressure to change behavior of irresponsible companies because the access to information was limited , especially , most of state information in kept confidential.

Although the right to access public information of people is not suppressed, the internal practices of the Government were major obstruction. In other words, it limited information discloser and limited the right to access information of the Thai people.

Speech Communication and Performing Arts
Department.....
Field of study..... Speech Communication
Academic year..... 2001

Student's signature..... 
Advisor's signature..... 
Co-advisor signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายท่าน ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้จุดประกายความคิดในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ พร้อมทั้งให้ความเอาใจใส่ดูแล เสนอแนะวิธีการในการศึกษาวิจัยแก่ข้าพเจ้าด้วยดีเสมอมา กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อรุวรรณ ปิณฑน์ไธวาท ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา บัณฑิตเพ็ชร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอบพระคุณคุณคณาจารย์, เจ้าหน้าที่ ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ความเมตตา ความช่วยเหลือข้าพเจ้ามาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณคุณคุณสุรัชย์ ตรงงาม ทนายความคดีโคบอลต์, คุณไอลดา อรุณวงศ์ และเจ้าหน้าที่จากกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต, บุคลากรจากสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พปส.), เจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ, หัวหน้าฝ่ายข่าวสิ่งแวดล้อมหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน ข่าวสด สยามรัฐ และเจ้าของข่าว บทความ เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60 ทุกท่าน ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูล สถานที่ และให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเสนอแนะข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ขอขอบคุณร่างกายและแรงใจจากญาติพี่น้องทุกคน, เพื่อน ๆ หอวัง รุ่นที่ 22, ชาวราชพฤกษ์ศรีตรัง รุ่นที่ 47, ชาวสาธาณชนสุขศาสตร์ มหิดล และ เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ปริญญาโทสาขาวาทวิทยา สำหรับความช่วยเหลือ คำแนะนำและกำลังใจให้การทำวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลงได้

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ อาจารย์ที่ปรึกษาชีวิต ที่คอยให้กำลังใจและอยู่เคียงข้างข้าพเจ้าเสมอ เป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้าใฝ่เรียน ใฝ่รู้ คิดแล้วลงมือปฏิบัติ ให้คิดประจําใจแก่ข้าพเจ้าทรัพย์สินอันมีค่าที่จะอยู่ติดตัวเราไปตลอดคือการศึกษามีวิชาความรู้จะทำให้เราก้าวไปสู่การเริ่มต้นที่ดี ข้าพเจ้าขอโน้มรับข้อผิดพลาดในงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเต็มใจและจะนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

อ้อยทิพย์ สอดแสง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ

บทที่

1. บทนำ.....	1
1.1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3.ปัญหาคำถามการวิจัย	6
1.4.ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5.คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.6.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2.แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1.แนวคิดเรื่องข่าวในฐานะที่เป็นวาทกรรม.....	9
2.1.1. วาทกรรมกับการวิเคราะห์วาทกรรม.....	9
2.1.2. วาทกรรมในข่าวกับแนวคิดหลักของวาทกรรมในข่าว	10
2.1.3. การวิเคราะห์ไวยากรณ์กับการศึกษาข่าวด้วยแนววาทกรรม.....	11
2.2.แนวคิดเรื่องสัญญาวิทยา.....	13
2.2.1. แนวคิดเรื่องการบริโภคสัญญา.....	13
2.3.ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจโดยใช้หลักฐานและเหตุผล.....	14
2.3.1.การใช้หลักฐาน.....	14
2.3.2.การใช้เหตุผลในเชิงตรรกะและวิตรรกะ.....	18
2.4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.ระเบียบวิธีวิจัย.....	33
3.1.รูปแบบของงานวิจัย.....	33
3.2.แหล่งข้อมูล(ประชากร).....	33
3.3.แหล่งข้อมูลที่ทำการศึกษา (กลุ่มตัวอย่าง).....	33
3.4.การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
3.5.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
3.6.การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
4.ผลการวิจัย.....	39
4.1.กระบวนการในการสร้างเอกลักษณ์และความหมายจากอุบัติเหตุรังสี โคบอลต์60	39
4.1.1.สถานการณ์ก่อนนำไปสู่การเกิดวาทกรรมอุบัติเหตุรังสี โคบอลต์ 60.....	39
4.1.2.ช่วงเกิดวาทกรรมอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60	44
4.1.2.1.ข้อเท็จจริงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนปรากฏในสื่อ	44
4.1.2.2.การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสร้างวาทกรรมสื่อ.....	52
4.1.2.3.การใช้หลักฐานและการแสดงเหตุผล.....	73
5.อภิปรายผลการวิจัย สรุปและข้อเสนอแนะ.....	108
รายการอ้างอิง	131
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	136
ภาคผนวก ข	142
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	204

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. แสดงรายชื่อของหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยที่มีเครื่องฉายรังสี โคบอลต์ 60 ไว้ในครอบครอง.....	42
2. แสดงเนื้อหาจากพาดหัวหลักและพาดหัวรองของหนังสือพิมพ์รายวัน ประเภทเพ่งคุณภาพ ตั้งแต่วันที่ 20 ก.พ.43-31มี.ค.43	53
3. แสดงเนื้อหาจากพาดหัวหลักและพาดหัวรองของหนังสือพิมพ์รายวัน ประเภทประชานิยม ตั้งแต่วันที่ 20 ก.พ.43-31มี.ค.43	56
4. แสดงการใช้คำที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับใช้แยกตามประเภทของชุดคำ	60
5. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลากับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น	74
6. แสดงการโน้มน้าวใจโดยอาศัยหลักฐานและเหตุผลของกลุ่มต่าง ๆ	87
7. แสดงรูปแบบของวาทกรรมว่าด้วยความขัดแย้งกรณีอุบัติเหตุรังสีโคบอลต์ 60	105



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1. แสดงกระบวนการผลิตโคบอลต์ 60 จากการนำโคบอลต์ 59 ในธรรมชาติ มาเป็นทรัพยากร	40
2. แสดงกระบวนการสร้างวาทกรรมให้กับโคบอลต์ 60 ก่อนเกิดอุบัติเหตุรังสี	41
3. แสดงกระบวนการสร้างตัวตนของโคบอลต์ 60 เมื่อเกิดอุบัติเหตุรังสี	66
4. แสดงการใช้เหตุผลแบบใช้ตัวอย่างหรือสัญลักษณ์.....	82
5. แสดงสัญลักษณ์ที่ใช้อย่างอันตรายบริเวณมีกัมมันตภาพรังสี.....	124



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย